

naše vezi

MAREC 2020

INTERNA IZDAJA, št. 82

ZDVI SLOVENIJE, Hacquetova 4, 1000 Ljubljana

Poština plačana pri pošti 1102

ZVEZA DRUŠTEV
CIVILNIH
INVALIDOV VOJN
SLOVENIJE

*Sonce vse topleje greje
in na drevju so vzbrstle veje,
beli zvončki in trobentice zlate
okrasili loge so in trate.*

Jelka Vuk Novakovič

naše vezi

VSEBINA 82. ŠTEVILKE

aktualno

- 3 delo zvez in društev v času epidemije
4 predavanja za civilne invalide vojn
5 prostovoljci v društvih vojnih invalidov
6 dan žena po drugi svetovni vojni
7 prešernova zdravjica

mnenje

- 9 spomin na dan žena

gradili so naša društva

- 10 jože dragan

naše zgodbe

- 11 albina peterlin, viktor kirn, julijana bravec
12 antonija čufer

iz naših društev

- 13 aktivnosti mdciv celje
13 pustovanje v dcivs ljubljana
14 70 let delovanja dvi slovenske istre koper
15 živel 8. marec

poskrbimo zase

- 16 doktor cibic in skrb za srce

šport

- 17 tekmovanje vi v streljanju

Drage bralke in dragi bralci Naših vezi.

V Sloveniji je tema meseca (in kot kaže ne le trenutnega) tokrat le ena. Novi koronavirus, ki povzroča bolezen covid-19. Življenje se je od izbruha pa do razglasitve epidemije spremenilo. Prisiljeni smo se prilagoditi novi realnosti, ki povzroča kar nekaj močnih čustev. Krize nas namreč postavijo pred preizkušnjo, hkrati pa so tudi priložnost, da sami pri sebi ocenimo, kakšni smo. Nekateri občutijo močan strah, drugi so pretirano brezbržni. Tretji so jezni. A močnim čustvom navkljub ostaja dejstvo, da je virus med nami in da je treba ravnati pametno, predvsem pa strpno.

Če spremljate medije in strokovnjake, ki nas izobražujejo o novem koronavirusu (to je ime, ki ga uporabljamo v javnosti, uradno ime virusa je SARS-CoV-2, medtem ko se bolezen, ki jo virus povzroča imenuje covid-19), o vsem že veliko veste in upam, da tudi ravnate po njihovih navodilih in se obnašate varno. Želim vam, da ostanete zdravi, čeprav razne omejitve in prepovedi za vas morda niso prijetne.

Prepoved gibanja na javnih površinah in ukrep dela od doma, sta prinesla dve, diametralno nasprotni socialni situaciji. Po eni strani smo ljudje več doma in zato neprestano v stiku z drugimi družinski člani, kar lahko privede do napetih situacij, preprirov in nestrpnosti, ker žal mnogi niso navajeni neprestano bivati eden ob drugem. Mnoge družine tudi bivajo v majhnih stanovanjih in se v tem času niti ne morejo za nekaj časa umakniti eden od drugega, kar lahko povzroča konflikte. Po domače povedano, kaj hitro si lahko gremo na živce. Po drugi strani pa je prepoved druženja lahko vzrok še večje osamljenosti in izoliranosti, saj se v tem trenutku ne smemo obiskovati. Pa še - ker je novi koronavirus za starejše, sploh če imajo še kakšne druge zdravstvene težave, še posebej nevaren, jim zaradi varnosti veselja z obiski ne morejo prinašati niti njihovi vnuki in pravnuki.

Morda si je v takšni trenutkih dobro reči, da se enako dogaja vsem ljudem, ne le v Sloveniji ampak tudi po svetu in se oborožiti predvsem s potrpljenjem in pa znanjem. Treba je spoštovati navodila in se ne izpostavljati, saj večje število zbolelih naenkrat lahko preobremeni zdravstveni sistem, ki tako ne bo mogel pomagati vsem, ki pomoč potrebujejo. Hkrati je dobro, da veste, da prepoved zbiranja na javnih površinah ne pomeni, da nihče ne sme iz hiše, saj so še vedno dovoljeni sprehodi in gibanje, le da mora biti to za nekaj časa samotarsko početje, ali početje v družbi ljudi, ki živijo v istem gospodinjstvu. Pri tem pa se je treba izogibati drugih ljudi oziroma do njih držati varno razdaljo.

Kako pomembno je gibanje za zdravje in krepitev odpornosti, smo v Naših vezeh že velikokrat pisali. Pisali smo tudi o tem, da je mogoče telovaditi tudi doma, zato vam predlagam, da tisti, ki ste pri močeh, razgibalne vaje vključite v vsakodnevno rutino.

Vedite, da se je življenje morda ustavilo, ni pa »odpovedano«. Tako se bodo tudi do zdaj načrtovane dejavnosti po društvih - od letovanj do koriščenja zdraviliške ponudbe, športnih iger in družabnih srečanj - znova vrnilo v izvedbene načrte zvez in društev, ko bo te krize konec.

Če vam je hudo, vas je strah ali ste osamljeni, vedite, da epidemije pridejo in gredo. Še vsaka do zdaj se je končala ali izvenela, če ne drugače, je zato poskrbela narava, ki je virus sčasoma ustavila.

Zato ostanite zdravi in pazite nase. In na druge. Tudi to bo minilo.

Aleksandra K. Kovač, urednica Naših vezi

Izdajanje glasila omogoča
Fundacija za financiranje
invalidskih in humanitarnih
organizacij Slovenije.

IZDAJATELJA:

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije in
Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije

UREDNIŠTVO:

ZDVIS SLOVENIJE, Hacquetova 4, 1000 Ljubljana,
tel.: 01 300-69-60

GLAVNA UREDNICA:

Aleksandra Kerin-Kovač

ČLANI UREDNIŠKEGA ODBORA:

Vladimir Pegan, Bojan Černjak, Janez Štrbenc,
Andreja Rožič, Petra Kapaš

PRELOM: Zavod Lupa design

TISK: ITAGRAF d.o.o.

fotografija na naslovnici: Aleksandra K. Kovač
besedilo: Iz poezije Vesne Vuk Novakovič

DELO ZVEZE DRUŠTEV CIVILNIH INVALIDOV VOJN SLOVENIJE IN ZVEZE DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV SLOVENIJE V ČASU IZREDNIH RAZMER ZARADI EPIDEMIJE ŠIRJENJA NOVEGA KORONAVIRUSA

S poštovane članice, spoštovani člani,
Že skoraj cel mesec se srečujemo z izrednimi razmerami, ki jih je povzročila epidemija novega koronavirusa. Vse aktivnosti, ki zaradi teh izjemnih razmer stojijo, bomo nadomestili v času po koncu epidemije.

ZVEZA DRUŠTEV CIVILNIH INVALIDOV VOJN SLOVENIJE

Roki, ki so za posamezne akcije že določeni, se bodo podaljšali, tako da v tem času ne boste ničesar zamudili. Predvsem so to:

- Razpis za zdraviliško zdravljenje in terapije; zdravilišča po Sloveniji so zaprta do predvidoma 15. aprila 2020. Vsi tisti, ki ste že posredovali prijavn list z dokumentacijo, ostanete v evidenci in bomo vašo vlogo obravnavali, ko se zadeve umirijo in zdravilišča in ambulante za terapije spet odprejo svoja vrata.
- Vloge za posebne socialne pomoči in tehnične pripomočke, za katere je bil izdan razpis v prvih dneh marca; rok se podaljša do **30. aprila 2020**. Če se zadeve v tem času še ne bodo umirile, bomo rok še podaljšali.
- Podaljša se tudi rok za prijavo koriščenja enot za ohranjanje zdravja v sezoni 2020; po pravilniku je rok 1. april 2020. Po novem se rok za prijavo koriščenja **sobe v hotelu Fiesa** podaljša do **22. aprila 2020**, za **ostale enote** pa do **30. aprila 2020**.

Delo v pisarni zveze od 16. marca 2020, kot tudi v pisarnah društev trenutno poteka od doma. Smo pa tako na zvezi kot na društvi dosegljivi po mobilnem telefonu oz. e-pošti (**ZDCIVS: zdciv.slo@siol.net, 041 731 629**). Kontakte društev dobite na spletni strani zveze **www.zdcivs-zveza.si**, pod zavihkom Društva).

Pazite nase in ostanite zdravi.

Andreja Rožič (ZDCIVS)

ZVEZA DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV SLOVENIJE

Prav tako od 16. marca 2020 delo v pisarni **Zveze društev vojnih invalidov Slovenije** in v društvi vojnih invalidov večinoma poteka od doma. Tekoče zadeve, napotitve v zdravilišča in obravnave vlog za posebne pomoči so evidentirane, njihovo izvajanje pa je prestavljeno.

Strokovna služba ZDVIS je dosegljiva na e-pošti: **zdvis@siol.net** ali na mobilnem telefonu **041 740 911**.

Kontakte društev vojnih invalidov najdete na spletni strani ZDVIS: **www.zdvis.si** pod zavihkom Društva ali pa jih dobite preko strokovne službe zveze.

Vladimir Pegan (ZDVIS)

PREDAVANJA ZA DRUŠTVA CIV: OD KONOPLJE DO GIBANJA IN SPANJA

V prvih mesecih letošnjega leta smo uspeli organizirati tri predavanja v društvih civilnih invalidov vojn Slovenije, po posebnem socialnem programu **Usposabljanje za aktivno življenje**.

29. januarja 2020 je bilo v DCIV Celje predavanje na temo **»Zakaj je potrebno spremeniti odnos do konoplje«**. Že znana predavateljica Adriana Dolinar in Rajko Škarič sta nam tokrat predstavila to temo. Rajko Škarič je med drugim povedal, da konoplje nismo **»odkrili«** danes in da so jo poznale že starodavne civilizacije (prvi zapisi o konoplji naj bi segali že 12 tisoč let nazaj). Če se ozremo samo v dvajseta oz. trideseta leta prejšnjega stoletja, lahko ugotovimo, da so konopljo uporabljali za različne namene. Uporabljali so jo npr. za odpravljanje zaprtja, blaženje revmatičnih in drugih bolečin, ob ženskih težavah, za blaženje bolečin ob porodih in operacijah, pri zastrupitvah krvi, parazitih, gobavosti ... pa tudi za spodbujanje dobrega počutja in pomiritev, za hrano (seme, olje ...), vrvi, tekstil, pri gradnji ... Konoplja je torej vsestranska. Danes smo na eni strani priča vse večjemu navdušenju nad konopljo, na drugi strani pa slišimo tudi vse več svaril in zgodb o nevarnostih. Vendar pa bomo lahko le s spreminjanjem odnosa do te človeku izjemno koristne rastline, deležni tudi njenih blagodejnih in zdravilnih učinkov. Počasi popušča tudi zdravstvena stroka in priznava blagodejne učinke konoplje.

Adriana Dolinar nam je predstavila blagodejne učinke CBD-ja ali kanabidiola, ki je poleg THC-ja ena izmed glavnih aktivnih kemijskih spojin v konoplji. Širša javnost se je z njim podrobneje seznanila šele v zadnjih letih, a ta naravni ekstrakt konoplje nikakor ni novo odkritje. Izraelski znanstvenik Raphael Mechoulam ga je odkril leta 1963, kar je mnoge druge raziskovalce spodbudilo k raziskovanju njegovega terapevtskega potenciala. Morda se sliši prelepo, da bi bilo res, a konopljinna smola je dozdaj že milijonom ljudi po vsem svetu na popolnoma naraven način pomagala do boljšega počutja in zdravja. Seveda pa to ne pomeni, da je sestavina CBD v konoplji **»čarobna palčka«**. Ob tem je potrebno poudariti tudi, da CBD ne povzroča stranskih učinkov, saj ne omamlja.

18. februarja 2020 je bilo izvedeno predavanje za DCIV Gorenjske na temo **»Ohranjanje vitalnosti z gibanjem.«** Predavateljica Katja Simič je udeležencem predstavila vaje za ohranjanje vitalnosti. Katja je seveda, kot prava trenerka, prišla športno oblečena in pripravljena na start. Poleg teorije so udeleženci tudi **»potelovadili«**. Med vajami je bilo tudi veliko smeha, Katja je namreč vaje, ki se izvajajo leže, tudi leže prikazala. Vsi udeleženci so pridno sodelovali, seveda pa njim ležečih vaj ni bilo treba izvajati leže. Udeleženci so prejeli brošuro s telesnimi vajami za starejše odrasle, ki jo je, z dovoljenjem avtorjev, zveza pripravila na podlagi vaj, ki sta jih pripravila prof. dr. Damir Karpljuk in Jasna Lavrenčič, prof. športne vzgoje s Fakultete za šport v Ljubljani in so objavljene kot spletna knjižnica.

6. marca 2020 pa je imelo DCIV Primorske predavanje na temo **»Spanje in budnost«**. Predaval je zdravnik Ladislav Golouh. Udeležence je na predavanju seznanil s krivuljo spanja, fazo uspanjanja, fazo prebujanja, s tem, kaj so sanje ...

Primer krivulje spanja:

- Uspavanje traja pol ure. 15 do 30 minut potrebujemo, da zaspimo, ko ležemo v posteljo. Če zaspimo prej, je do zgodnjih faz uspavanja prišlo že v stoječem položaju.
- Po dveh urah se globina spanja dvigne v plitvino, tedaj nas zbudi že najrahljši zvok. Če sledi tišina in smo mirni, spimo naprej. Če dremamo na počivalniku, se zbudimo in delamo naprej tisto, česar prej nismo zmogli.
- Vsaka naslednja faza traja eno uro in pol, prebudimo se v plitvo spanje in REM sanjamo – žive sanje, po katerih »zaspimo« nazaj.

Golouh je pokazal oziroma izvedel vajo, s katero je udeležencem pokazal, kako se lahko človek popolnoma umiri. Marsikdo od udeležencev je bil prese-nečen nad vajo in njenim učinkom.

Veliko zanimanja udeležencev je požel stavek, ki ga je marsikdo od nas že večkrat izgovoril: »Celo noč ali cele noči ne spim«. Predavatelj je povedal, da ni res, da cele noči ne spimo, saj če vprašamo tistega, ki leži poleg nas, bo ta vedno rekel: »Kaj ne spiš, seveda si spal,« pa mu pač ne verjamemo. Naš obču-

tek je, da pač nismo spali. Gre za to, da zaspimo in se čez kakšno uro ali uro in pol zbudimo za nekaj minut in v času zbujanja pozabimo, da smo spali. In to se nam dogaja preko cele noči.

Dejstvo je, da če ne spimo in spanca dolgoročno resnično ni, to zelo škodi zdravju. Škodi pa tudi preveč spanja. Tako kot pri vseh stvareh mora biti tudi spanje uravnovešeno. Če ga je kakšen dan ali teden manj, ga nadomestimo v naslednjem dnevu ali tednu.

Udeleženci predavanj so bili izjemno zadovoljni s temami predavanj, tako da tudi ostalim društvom priporočamo, da se odločijo zanje, če ne v letošnjem letu pa v naslednjem.

Žal pa je že naslednje predavanje, ki je bilo načrtovano za 13. marec 2020 za DCIV Maribor na temo »Ohranjanje vitalnosti z gibanjem«, odpadlo. Srečali smo se z izrednimi razmerami, ki jih je povzročil novi koronavirus. Tako je seveda jasno, da dokler se zadeve ne umirijo, vse dejavnosti čakajo.

Ostanite zdravi in pazite nase.

Andreja Rožič

PROSTOVOLJCI V DRUŠTVIH VOJNIH INVALIDOV

Delo prostovoljcev je eden od temeljnih karmnov civilne družbe, saj oživlja najplemenitejša stremjenja človeštva, prizadevanja za mir, svobodo, humanost, varnost in pravičnost za vse ljudi.

Po zakonu o prostovoljstvu je »prostovoljsko delo tisto delo, ki ga posameznik, po svoji svobodni volji in brez pričakovanih plačila ali neposrednih ali posrednih materialnih koristi zase, opravlja v dobro drugih ali v splošno korist.«

Prostovoljci so ljudje s posluhom. Čas, ki ga namenjajo prostovoljstvu, je darilo sočloveku, je izraz solidarnosti v najširšem pomenu, je družbeno poslanstvo, ki združuje ljudi k medsebojnemu sožitju in kakovosti življenja. Pri svojem delu prostovoljci upoštevajo etične principe in načela, med katerimi so dostojanstvo, integriteta in nediskriminacija vseh vključenih, najboljši interes uporabnika,

neizkoriščanje moči, skrb za ugled prostovoljskega dela in zaupnost osebnih podatkov. V vsaki organizaciji, ki temelji na prostovoljskem delu, kamor sodijo tudi društva vojni invalidov, se prepletajo odnosi med društvom, prostovoljci in uporabniki programov in vojnimi invalidi ter drugimi člani društev. Prostovoljci v društvih opravljajo najrazličnejša dela, kot je delo v organih, odborih, komisijah, obiskovanje posameznikov in družin na domu, organiziranje posvetov, družabnih srečanj, organiziranje dogodkov, spominskih srečanj, izvajajo prevoze, pomagajo pri izvajanju posebnih socialnih programov (so koordinatorji, varuhi, strokovni sodelavci, mentorji). Pomagajo pri izvajanju projekta zagovorništva, zbiranju denarja, administrativnih delih, informiranju javnosti.

Predstavniki društev vojni invalidov so se 3. in 4. februarja 2020, v Zrečah udeležili usposabljanja in

predavanja o prostovoljskem delu. Dolgoletne izkušnje in znanje s tega področja je predstavila Zmaga Prošt. V prvem delu se je posvetila predvsem osvetlitvi področja prostovoljskega dela z vidika zakonodaje in organiziranosti društev, umestitvi prostovoljcev v dejavnost društev in njihovim raznolikim nalogam in pravicam. Podatek o tem, kaj vse prostovoljci v društvih počnejo, je bil za marsikoga presenetljiv. Ovrednotiti delo, ki ga marsikateri prostovoljec v društvu opravlja že skorajda samoumevno, je bilo eno težjih opravil. Udeleženci so poudarili, kako je v društvih še posebej pomembno, da se za določeno opravilo zadolži pravega človeka. Ljudje imamo namreč različna nagnjenja in sposobnosti, zato jih je pomembno upoštevati, saj bo s tem zagotovljeno večje zadovoljstvo pri vseh udeležencih: človeku, ki pomoč prejema, prostovoljcu in društvu, v katerem prostovoljec deluje.

Prostovoljci, ki vstopajo v to dejavnost, se zavedajo, da je delo z ljudmi zahtevno in odgovorno. Prostovoljce odlikuje spoštljiv odnos do drugih, sposobnost vzpostavitve dobre komunikacije za prijazen pogovor in spoštovanje zaupnosti podatkov. Dober prostovoljec je prijazen, moralen, odgovoren, družaben, pripravljen poslušati in pomagati ljudem, ne glede na njihov položaj.

Spoštovane prostovoljke in prostovoljci društev vojnih invalidov! Izrekamo vam iskreno zahvalo za vaš trud, energijo in upanje, ki ga vlivate vojnim invalidom in drugim članom društev v njihovih stiskah, v pogovorih in druženjih in vam tudi v prihodnje želimo, da bi s skupnimi močmi opravljajo to plemenito delo in nas opominjali na človekoljubne vrednote.

Andreja Markovič

PRAZNOVANJE DNEVA ŽENA PO KONCU DRUGE SVETOVNE VOJNE

Ameriške socialistke so 8. marca 1910 prvič manifestirale za žensko enakopravnost. V spomin na te demonstracije je političarka Klara Zetkin še istega leta, na 2. ženski konferenci v Köbenhavnu predlagala 8. marec za mednarodni praznik žensk.

Po drugi svetovni vojni je bilo praznovanje dneva žena v Jugoslaviji tudi uradno uvedeno. Skladno z vojno in revolucionarno tradicijo so poudarjali, da je to **predvsem praznik borbenih žensk**, v poznejših socialističnih časih pa je imel dan žena poleg emancipacijskega tudi materinski pomen. Kakšne so bile značilnosti njegovega praznovanja se je v svojih delih spraševal znani slovenski etnolog Janez Bogataj: »V 50. letih 20. stoletja zasledimo vedno več zahtev, da se ta praznik praznuje kar najbolj delovno, dostojno in resno. Seveda so se kljub takim opozorilom zadeve zasukale v drugo smer. Iz praznika in za praznik je zrasel pravi 'marketing'. Organizirali so se izleti, bučna praznovanja, gostilne

in restavracije so bile polne, moški pa so ustvarjali nepregledne vrste v cvetličarnah.«

Praznovanju dneva žena se je posvečala tudi Zveza vojaških vojnih invalidov Slovenije (ZVVIS), ki je bila ustanovljena takoj po koncu druge svetovne vojne, 30. septembra 1945. Istega leta se je ustanovila tudi Zveza vojaških invalidov Slovensko Gračišče, ki je delovala v coni A pod italijansko upravo, v okviru Okrajne invalidske organizacije Sežana. Na mirovnih pogajanjih so zmagovalci 10. februarja 1947, v Parizu oblikovali Svobodno tržaško ozemlje (STO), razdeljeno na cono A in B. Jugoslavija je poleg cele cone B dobila še Kras, Brda, Soško dolino do Bovca, del Vipavske doline in Breginjski kot. Kako pomembna bo odločitev razmejitvene komisije, ki je pripravila predlog za mirovna pogajanja med Italijo in Jugoslavijo v Parizu, so izrazile tudi **slovenske primorske ženske na praznovanju dneva žena in se zavzele za priključitev Primorske, Trsta, Istre in Koroške** takratni skupni državi Jugoslaviji.

Zene Slovenskega Primorja smo prvič praznovale 8. marec po tolikih letih najveličastnejših borb, kolikor jih pozna slovenska zgodovina. Praznovale smo ga prav tisti dan, ko je prišla v Trst mednarodna razmejitvena komisija, da po dejstvih presodi etnografsko mejo in da na podlagi proučitve stavi predlog za mirovna pogajanja med Jugoslavijo in Italijo.

Žena v borbi in obnovi, št. 2., 16.3.1946, str. 3

Zato bo letošnji 8. marec dan mobilizacije vseh žená Jugoslavije za borbo proti ostankom fašizma, za še večjo pomoč in utrditev naše ljudske oblasti, za borbo proti sovražnikom naše obnove.

Zato bo letošnji 8. marec za vse žene Jugoslavije potekal v znamenju borbe za priključitev Primorske, Trsta, Istre in Koroške k FLRJ.

Žena v borbi in obnovi, 1. št., 2.3.1946

20. septembra 1950 je bila na kongresu ustanovljena Zveza vojnih invalidov Svobodnega tržaškega ozemlja. Z združitvijo te zveze in zveze Slovenskega

Gračišča se je ustanovila Zveza vojaških vojnih invalidov Koper, ki je delovala v okviru ZVVIS. Karlo Udovič v knjigi Organizirana pomoč vojnim invalidom na Koprskem (2003) posebej poudari, da »so za organizacijo tega zahtevnega mednarodnega dneva žena vedno izdelali posebni kulturni program na visoki ravni in v najbolj eminentnem, dostojnem objektu /.../ V tako lepo urejen prostor so rade prišle matere padlih borcev, še mlade vojne vdove in partizanke narodnoosvobodilnega boja«.

Bučnih praznovanj, kakršna so bila včasih, ni več, a ženskam 8. marec kljub vsemu še vedno nekaj pomeni. Ne glede na dosežke v smeri enakopravnega obravnavanja žensk je praznik pomemben pri opozarjanju, da je na tem področju še marsikaj za postoriti. **Zavzemanje za pravice žensk je pravzaprav zavzemanje in boj za človekovo dostojanstvo**, ki pomeni, da ima vsak človek enako in absolutno notranjo vrednost, ki mu pripada prav zato, ker je človek. Spoštovanje žensk je spoštovanje človekovega dostojanstva. In obratno.

Andreja Markovič

DA KODER SONCE HODI ... PREŠERNOVA ZDRAVLJICA

Slovenska himna, Prešernova Zdravljica, je lani praznovala 30. obletnico, odkar jo je 27. septembra 1989, skupščina Socialistične republike Slovenije sprejela za himno države. Večina nas ve, da je naš največji pesnik France Prešeren znamenite kitice, ki opevajo deželo Slovenijo in njene prebivalce, spesnil jeseni leta 1844. Na navdihujoče besedilo Zdravljice, ki vliva voljo in novih moči, so zavedni slovenski domoljubni opozorili z izjemnim dejanjem pred 75 leti, med vihranjem druge svetovne vojne. Ob 100. obletnici prvega izida so v ilegalni partizanski tiskarni Trilof med drugim natisnili Prešernovo Zdravljico.

Leta 1944 je Edo Bregar, ki si je nadel partizansko ime Don, v nemogočih razmerah, ob pomanjkanju tehničnih sredstev izdeloval za tiste čase moderne tiskarske stroje, na katerih so tiskali propagandni material, pa tudi knjižice in časopise.

Ilegalna partizanska tiskarna **Trilof** je bila vzpostavljena ob tretji obletnici OF-a in tako je tudi dobila ime (tri leta Osvobodilne fronte, 27. aprila 1944). Tiskarno so zgradili visoko na pobočju grebena Igale, nad dolino Ločnice, pod skalovjem v Belem potoku, nasproti Katarine pri Medvodah, v bližini domačije Ažman. To je bila prva tiskarna na Medvoškem. Prvo gradivo je bilo natisnjeno 25. junija 1944, v bunkerju pod zemljo, izkopanem na težko dostopnem skritej kraju. Tiskarna je delovala do sredine septembra 1944. Ker so varnostne razmere za Trilof postajale vse bolj problematične, so po ukazu vodstva OF za Gorenjsko, tiskarno sredi septembra 1944 preselili v Davčo. Na nagovarjanje Oblastnega komiteja KPS za Gorenjsko je Edo Bregar - Don naredil nov, zmogljivejši in za tisk večjega formata sposoben tiskarski stroj. Začela se je gradnja skrite stavbe bližje cesti v dolini Ločnice. Drugo tiskarno so poimenovali

Donas. Ime je dobila po ilegalnem imenu konstruktorja stroja **Dona** (Edo Bregar – Don) in prvega zloga imena **Naste Sešek – Julije**, ki sta imela največ zasluga za izdelavo novega tiskarskega stroja. Tiskarski stroj je bil namenjen predvsem tiskanju plakatov in časopisov. S tiskarno Donas je povezan tudi Gorenjski glas, ki izhaja še

danes. V njej je bila natisnjena prva, rojstna številka Gorenjskega glasu, ki je izšla 21. avgusta leta 1944. Sledili sta še dve številki, in sicer 8. septembra in 20. septembra. Vsaka je izšla v nakladi skoraj dva tisoč izvodov, kar je bil za takratne čase in vojne razmere izjemen dosežek. Gorenjski glas je bil takrat glasilo pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte za Gorenjsko.

Vodilni v gorenjski Osvobodilni fronti so se v najbolj črnih dneh slovenske zgodovine spomnili stotega rojstnega dne Zdravljice. V skrivnih podzemnih tiskarnah Trilof in Donas so poskrbeli za bibliofilski natis pesmi, ki je navdihovala partizanske borce in svobodomiselnice Slovence, je na počastitvi obletnice, 28. septembra, v dolini Ločnice pri Medvodah dejal slavnostni govornik, akademik dr. Matjaž Kmecl. Povedal je, da so jo borci nosili s seboj, zapisano na list papirja, v žepu in v srčnem spominu. V njej so bili zapisani vsi ideali, za katere so šli v boj na življenje in smrt, brez katerih ne bi bilo vredno živeti, in so hkrati univerzalne in večne vrednote, je poudaril govornik.

Po kakovosti izdelave in oblikovanju je ponatis Zdravljice eden najlepših tiskov v času druge svetovne vojne. »Kolikor sem mogel zasledovati tisk v drugih odporiških gibanjih tedanje zaslužnjene Evrope, mi skoraj ni mogoče najti enakovrednega tekmeča,« je povedal Emil Cesar leta 1964.

8. decembra 1944 je tiskarna prejela naročilo za bibliofilsko izdajo Prešernove Zdravljice. Pripravljali so jo od 11. do 21. decembra. Slikar Janez Vidic se je odločil za ličnejšo izdajo Zdravljice: za vsako kitico

Foto: Originalni izvod Zdravljice iz leta 1944.

pesmi je izdelal samostojen linorez, ki je simbolično ponazarjal njeno vsebino. Delo sta si razdelila z Marjanom Šorlijem, še prej pa sta se sestala z vodjem tiskarne Trilof, Francem Boštjančičem Bošem. Marjan Šorli-Viher se je lotil izrezovanja vinjet. Njegova je bila tudi zamisel, da bi postavili besedilo v obliki čaše. Zaslužni za izdajo Zdravljice pa so

tudi tiskarji, ki so izvršili zaupano jim delo skrbno in z ljubeznijo. Da bi delo potekalo čimbolj nemoteno, so uredili poseben prostor, kjer so zlatili rdeči tisk vinjet z bronzo, ki so jo z vato nalahno nanašali na svežo rdečo barvo. Končno je prišla na vrsto vezava. Več sto izvodov je bilo vezanih v bele risalne liste, robovi pa so bili prepleteni s trobojnico, ki jo je splevalo in posamezne pramene iz domače volne barvalo okoliško kmečko prebivalstvo. Nekaj izvodov so zvezali v rdečkaste mape, nekaj v navaden, sivkasto-rjav ovojni papir. Celotna izdaja je bila kot posebno priznanje namenjena partizanskim borcem in vsem, ki so se na kakršenkoli način odlikovali v boju s sovražnikom.

Zdravljica je bila natisnjena v 1512 izvodih: od teh je bilo 1500 oštevilčenih. Obsega devetnajst strani, mapa ima osem celostranskih linorezov, tiskanih v črni barvi. Vsak linorez ima predstran iz velurnega papirja, na katerega so v prej omenjeni obliki natisnili posamezne kitice v rdeči, vinjete pa zaradi trdnosti v zlati barvi, ki je imela podlago v rdeči barvi. Za vso naklado so porabili 160 kilogramov papirja, za izdelavo pa 678 delovnih ur. Tiskarski stroj so morali poganjati ročno. Izmenjavali so se vsake štiri ure, daljši odmor so si privoščili le med 12. in 14. uro.

Ob koncu prireditve je za sodobno poslanico ob vseh obletnicah poskrbel župan Medvod, Nejc Smole, in v njej zaobjel bistvo visoke pesmi: »Zdravljica naj ostane naš kompas. Naj ostane naš ponos. Naj jo izpovedujemo veselega srca. Naj za vedno ostane naš, moj credo.«

O SPOMINU NA DAN ŽENA IN DRUGIH PRAZNIKIH

Naključje ali ne je nanoslo, da se je mlajši sin te dni učil praznike. Že pri starejšem sinu smo ugotovili, da to ni mačji kašelj. A lepo po vrsti, po letnih časih, po mesecih, predvsem pa po vsebini smo se lotili učenja.

Prav zadnje je obrodilo največ sadu. Bistveno lažje si je zapomniti nek praznik, če veš kaj več o njegovem nastanku, sta mi rekla oba. Naključni starejši sogovornici v tem času, med njimi tudi nekaj staršev sinovih sošolcev, je menilo, da to »piflanje« ne vodi nikamor, da si morajo otroci zapomniti veliko nepotrebnih podatkov. Pa je res tako? Do drugih vsebin se na tem mestu ne bi opredeljevala, a glede poznavanja slovenskih praznikov imam jasno stališče, da jih je treba poznati. Že v vrtcu otroci ob kulturnem prazniku prepevajo, si ogledajo gledališko igro ali jo sami pripravijo, ali celo rišejo Prešerna. V nižjih razredih je v predmetnik vključena tudi obravnava državnih praznikov. Ob družinsko obarvanih praznikih: novem letu, valentinovem, dnevu žena, božiču, veliki noči, materinskem dnevu ... si izkazujemo pozornost in tudi otroke se v šoli spodbuja k empatiji z izdelavo ljubkih voščil, ki spadajo k tem praznikom. Postopoma se otroci razvijajo v odgovorne državljanke in osvajajo socialne veščine v družini, šoli in drugih okoljih. Pogovor o praznikih je lepa priložnost za spoznavanje običajev, zgodovine, preteklosti. Otroci vedoželjno poslušajo, kako so ljudje živeli včasih, kakšne običaje so razvili in kako se prenašajo iz roda v rod. Vedno z zanimanjem prisluhnejo zgodbam o življenju pomembnih osebnosti, o njihovem delu in dosežkih. Radi poslušajo o tem, kako sta preteklost in sedanjost povezani, da so na primer preprosta znanstvena odkritja v preteklosti izjemnega pomena za razvoj današnjih odkritij, da so hrabre odločitve naših prednikov izborile današnjo svobodo.

S pomladjo pridejo tudi prazniki, ki opevajo ljubezen, prijateljstvo, tovarišstvo, sočutje in naravo. Te dni smo se doma veliko pogovarjali o praznikih. K pisanju tega prispevka me je predvsem spodbudil spomin na moja osnovnošolska leta. Kako pomemben je bil takrat za vse nas praznik dan žena! V

šoli smo več tednov vadili plesne in pevske nastope za proslavo ob dnevu žena, ki se je tradicionalno vsa leta odvijala v krajevnem domu, kjer je bila tudi gledališka dvorana. To je bil pomemben vaški dogodek in dvorana je »pokala po šivih«, tako polna je bila. In spomnim se, kako z zanosom sem med ostalimi pevci v zboru z neizmernim veseljem vsako leto zapela »Mamica je kakor sonce, srček njen je zlat«. Vsepovsod je bilo čutiti neizmerno veselje, toplino, nastopajoči smo se kopali v barvitih koreografijah, mame in druge ženske so si brisale solze. In zdaj si jih tudi jaz. Kako lepo je poslušati otroško petje, ki seže do srca! Nečaka, ki sta obiskovala isto osnovo šolo kot jaz, nista več pripovedovala o takšnih velikih proslavah, ki so postajale vse redkejšje. Verjetno je bil takrat drug čas, se včasih pogovarjamo »pevci z veleproslav«. Nekateri bodo rekli, da je bilo to slavljenje dneva žena delegirano in se je tako moralo delati. Pa kaj potem, če je slučajno tako. Mislim, da so bili tisti trenutki prava duševna hrana za nastopajoče, gledalke in gledalce.

Osnovna šola, s katero imamo opraviti danes, ob pomembnih dveh državnih praznikih pripravi proslave, na katerih se angažirajo učenci. Dan žena pa je ostal primat likovne vzgoje. Pozornost mamam in drugim ženskam otroci izkažejo s kakšno ustvarjalno umetnino in voščilom. Morda v višjih razredih učenci slišijo tudi o razlogih nastanka tega praznika, o tem (še) ne vem veliko. Te dni je bil ravno pravšnji čas, da sedaj tudi mlajši sin spozna razloge za nastanek dneva žena. In njegove umetnine sem bila tokrat še bolj vesela!

Andreja Markovič

**„Visoko čislam učenjaka, ki nam
preganja temo zmot, a še bolj cenim
poštenjaka, ki ve in hodi pravo pot.“**

Simon Gregorčič

POKONČNA DRŽA KLJUB STRELU V HRBET IN ZAHRBTNI TUBERKULOZI

V prijetnem ambientu gostišča v Slovenskih Konjicah sta se predsednik Društva vojnih invalidov Celje Stane Mele in domačin, nekdanji predsednik Pododbora vojnih invalidov Slovenske Konjice, Ivan Štern sešla na slavnostnem srečanju z Jožefom Draganom, ki je ravno na ta dan, 4. februarja, praznoval svoj 96. rojstni dan. Slavljeneec je ob tej priložnosti obudil spomin na vojni čas, prav tako pa tudi na čas ustanavljanja DVIC leta 1995, katerega ustanovni član je tudi sam.

Jože Dragan je pokončen mož. S svojo karizmo osvoji sogovornike in prostor v celoti. K tej drži je nedvomno botrovalo tudi njegovo življenje, ki ga je že v prvih letih zaznamovalo dejstvo, da sta morala oba s sestro od hiše služiti h kmetu. Od malega samostojen, prehitro odrasel v vasi Jagodnik na Dolenjskem, ga je pot kmalu, še ne polnoletnega, privedla v partizane, ki se jim je pridružil 8. januarja leta 1943. Sprva je bil Dragan v Cankarjevi brigadi, potem v Zidanškovi in Gubčevi. Natančno se spominja vseh bojev, tudi časa, ko je bil v Krmelju, deset dni po kapitulaciji Italije, ranjen v hrbet, krogla pa mu je izstopila skozi prsi. Iz Tržišča so ga prepeljali v Mokronog, kjer je bil štab brigade, po zdravniški oskrbi pa za dober mesec v Dolenjske Toplice. Mladi mož se je kot mitraljezec vrnil nazaj na bojišče, sodeloval v bitkah na Kočevskem in naposled dočkal svobodo.

Po vojni se je Jože Dragan za pet let pridružil mornarici. Živel je na ladjah v Šibeniku, Puli, Dubrovniku in Splitu, kjer je spoznal tudi svojo bodočo ženo, Zoro iz Slovenskih Konjic. A hudega še ni bilo konec, saj je v vojski zbolel za tuberkulozo. Leto in pol se je zdravil v Ljubljani in nato na Golniku. Ko je ozdravel, je nastopil najlepši del njegovega življenja. Nekaj časa je delal v tovarni usnja na Vrhniki, nato pa je leta 1951 končno zaživel s svojo Zoro v Konjicah. Leto kasneje sta se poročila, si zgradila dom in kmalu se jima je pridružil sin Branko. Leta 1956 je Jože

Dragan postal član zveze borcev in predsednik pododbora Konjice, tako kot kasneje tudi pododbora DVIC. Z Zoro sta bila skupaj 67 let, predlani decembra pa se je žal poslovila. Naš slavljenec je kljub izgubi in letom optimističen, veder ter proncljiv sogovornik, ki ima rad družbo. Še posebej z veseljem pove, da ima vnuka in dve pravnukinji, ki so tudi njegova močna opora.

Vesna Tripkovič Sancin

Foto: V.T.S.

Prijatelja spoznaš v nesreči.

Latinski pregovori

**„Spodbude prihajajo od zunaj,
spoznanja od znotraj,
a le,
ko oboje sovpadе,
dobimo razvoj.“**

Seneka

DVI NOTRANJSKE: TRIJE VISOKI JUBILEJI

V notranjskem društvu vojnih invalidov smo bili v manj kot mesecu in pol priča trem visokim jubilejem.

Ob koncu preteklega leta je stoletnico praznovala naša najstarejša članica **Albina Peterlin** iz Dolenje vasi. Rodila se je v Robu na Dolenjskem. Pot življenja jo je pripeljala na Notranjsko, kjer se je zaposlila v tovarni pohištva Brest. Danes živi v svoji hiši v Dolenji vasi, v stanovanju nad njenim pa živi njena hčerka. V imenu društva smo jo obiskali predsednik Ferdinand Pišek, tajnik Janez Škrlj in predstavnik KO ZZB za vrednote NOB Leon Razdrih. Kot se za tako velik praznik spodobi, smo stoletnici Albini voščili in ji zaželeli še veliko zdravja ter jo počastili s torto.

Na kulturni praznik smo člani izvršilnega odbora društva v domu starejših na Črnem vrhu nad Idrijo obiskali vojaškega invalida **Viktorja Kirna**, ki je pred kratkim praznoval 99. rojstni dan. Rodil se je v vasi Breg pri Borovnici. Zelo je ponosen, da je Notranjec. Tako so ga imenovali tudi soborci med vojno. V pogovoru nam je zaupal nekaj zgodb iz svojega življenja, iz katerih smo lahko razbrali, da je bil v mladosti veseljak. Zapel nam je nekaj slovenskih narodnih pesmi, mi pa smo mu pritegnili. Viktorja tedensko obiskuje hčerka, občasno pa ga obiščejo tudi nekateri prijatelji. Ob slovesu je poka-

Albina Peterlin.

Julijana Bravec.

Viktor Kirn.

zal svojo ganjenost s solzami v očeh, mi pa smo mu obljubili, da ga bomo še obiskali in mu zaželeli še naprej veliko zdravja.

12. februarja je predsednik društva Ferdinand Pišek obiskal našo članico **Julijano Bravec**, ki je praznovala svoj 90. rojstni dan. Živi v Ložu, v hiši, ki sta jo zgradila skupaj s pokojnim možem, vojnim invalidom. Ima vsakodnevne telefonske stike s sestro, ki živi v Ljubljani in s prijateljico, s katero sta bili dolgoletni sodelavki. Redno jo obiskuje patronažna sestra, občasno pa jo obiščejo sorodniki, prijatelji in sovaščani. Slavljenka je bila nad obiskom predsednika društva presenečena, hkrati pa tudi zelo vesela in zadovoljna. Ob okroglem jubileju ji je zaželel veliko zdravja in dobrega počutja ter jo počastil s torto.

NAŠA DRAGA TONČKA JE PRAZNOVALA 100 LET!

Naša članica gospa Antonija Čufer iz Lesc je 2. januarja 2020 praznovala visok jubilej – 100. rojstni dan. S predsednikom Cirilom Podjedom sva jo, v imenu članov DCIV Gorenjske, 3. januarja obiskala na njenem domu. Nekako smo se v društvu počutili prav posebej počaščene, da smo prav mi del te zgodbe oz. tega prav zares posebnega praznovanja!

Gospa Antonija ali Tončka, kot ji pravijo tisti, ki jo bolje poznajo, se je rodila 2. januarja leta 1920 v Zg. Sorici, v občini Železniki, v družini 12 otrok. Z možem sta se leta 1962 preselila v Lesce, si postavila hišo in h kruhu spravila kar pet še živečih otrok, ki lepo skrbijo zanjo, še posebej hči Marija, ki živi doma z njo.

Že prej, ko sva jo obiskovala, je bila vedno polna optimizma in neke posebne energije, ki te ni nikoli pustila ravnodušnega. Hčerka pravi, da še vedno prebere vse novice in jo zanima, kako je v društvu, pa tudi vse ostalo, kar se dogaja izven njenega doma.

Še posebej simpatično se nama je zdelo, da je, kot to počnejo mnoge ženske, malo prikrila leta in še danes, ko sem se pogovarjala z njeno hčerko Marijo, 15. januarja, zatrjuje, da je stara 98 let in tisti napis 100 let nima nič opraviti z njo. Taka je naša Antonija, duhovita in polna energije in neke neverjetne notranje moči.

Takole pa smo ji v društvu voščili ob njeni 100-letnici:

*Vsak tiho zori
počasi in z leti,
a kamor greš, vse poti
je treba na novo začeti.
A včasih so daleč poti,
da roka v roko ne seže,
a včasih preblizu so si,
da z nohti lahko
srce kdo doseže ...*

(T. Pavček)

Draga naša Antonija!

Želimo vam še veliko iskrenih stiskov rok, pa predvsem zdravja, da nas boste še velikokrat vesela in optimistična sprejela v vaš dom in se nas tako iskreno in tako prisrčno razveselila kot do zdaj. Lepo je biti del vaše življenjske zgodbe in se z vami in vašo družino veseliti vašega življenjskega jubileja.

Čestitamo vam in želimo zares iz srca še veliko rojstnih dni v krogu vseh, ki vas imamo radi!

Še na dolga leta, naša draga Tončka!

**Vida Doles
Ciril Podjed**

RDEČA VRTNICA

*Ko po vrtu sem hodila,
ozirala se sem in tja,
cvetje je prelepo,
med njimi najlepša vrtnica.*

*Ko vrtnico utrgam,
obuja se žalosten spomin,
očetu jo bom poklonila
v večem, trajen, tih spomin.*

*Vrtnica veliko trnja ima,
oko pa grenko solzo ji poda.
Ko solza tam se osuši,
ostanejo grenki le spomini mi.*

Ivanka Peršič

**»Daj vsakemu dnevu možnost, da
bo najlepši dan v tvojem življenju.«**

Mark Twain

AKTIVNOSTI MDCIV CELJE V ZAČETKU LETA

V društvu smo z dejavnostmi začeli že v januarju, ko smo zagotovili udeležence in prostor za izvedbo predavanja *Zakaj je potrebno spremeniti odnos do konoplje?*, ki ga je organizirala zveza. Predavanja se je udeležilo več kot 30 članov, saj je tema v današnjem času zelo aktualna. Nekateri so imeli malo pomislekov, spet drugi pa pozitiven odnos.

V februarju sva se s predsednikom ukvarjala s Poročilom FIHO za leto 2019 in pripravila gradivo za sklic nadzornega odbora, upravnega odbora in občnega zbora. Seji nadzornega in upravnega odbora nam je še uspelo izvesti, prav tako praznovanje ob dnevu žena in dnevu mučenikov, in sicer 11. marca 2020. Za ta dan nam je eden izmed članov,

ki se tega praznovanja ni mogel udeležiti, poslal naslednjo misel: *Gospem, damam, tovarišicam (če je kakšna zraven) čestitke za vaš praznik. Mučenikom pa veliko potrpljenja, enkrat vse mine ... Vsem skupaj pa en NA ZDRAVJE ... pa dober tek!!!*

Občni zbor, ki smo ga sklicali za 25. marec 2020, smo zaradi izrednih razmer morali odpovedati. Prav zaradi tega smo vsaj za 14 dni zaprli vrata pisarne, kar pomeni, da upoštevamo navodila in **OSTAJAMO DOMA!**

Vsem vam pa želim, da ostanete zdravi. Saj veste, zdravje je največje bogastvo! Le sami lahko poskrbite, da vam ga nihče ne vzame. Srečno!

Sara Voršič

DCIVS LJUBLJANA - PRIKLIČIMO POMLAD

Čeprav je pust bolj krivih ust, pa tvoj obraz prav nič ni pust, a krivih ust je le tedaj, kadar raztegne jih smehljaj.

Tako kot vsako leto je bila tudi 25. februarja 2020 naša naloga priklicati pomlad. Bili smo zelo »krivih ust«, nasmejani in dobre volje, kot že dolgo ne. S pripravljenimi pustnimi maskami v torbah smo se v polnem avtobusu odpravili v Makole, na turistično kmetijo Ačko, na štajerske konce. Že na vratih nas je pričakal našemljeni muzikant Vlado s harmoniko in nas pospremil v gostišče, kjer nas je na mizah pričakala neomejena jedaja in pijača. Še dobro, da vsi poznamo »meje«. No, ja ... skoraj vsi.

Dan je bil zelo pester, saj smo komaj dohajali presenečenja, ki so si sledila. Kot vsako leto smo člane povabili k preobrazbi in nestrpno čakali, kdo vse se bo pojavil med nami. Kakšna čarovnica? Mogoče ameriški predsednik? Tisti, ki nam bo najbolj všeč, pa bo dobil tudi nagrado. Nekoliko dolgo je trajala preobrazba, saj so nekateri, ki s seboj niso imeli maske, »pograbili« kar prte iz miz in se našemili po svoje. Nekaj rekvizitov pa je posodil tudi Vlado. Je že vedel, da se mora pripraviti!

Sledil je ples mask. Med nami se je znašel dojenček, klovn, čaravnica, bitje zgoraj, postaven fant iz Škotske, nekaj neopredeljenih bitij, zapornik (predvidevamo, da so ga izpustili iz Irana) in »hvala bogu« redovnica, ki je ubogemu zaporniku odredila božji odpustek.

Iznenada, ko smo podelili nagrade, so se k nam pripodili koranti. Kakšno lepo presenečenje! Njihovi zvonci so glasno zadoneli. Navdušeni smo se odločili, da bi imeli svoje korante kar na društvu, zato smo prostovoljce poslali na usposabljanje. Ja, tudi za izobraževanje si v društvu vzamemo čas. Ker nas je »gazda« hiše povabil tudi v vinsko klet, imenovano »knjižnica«, si lahko mislite, koliko novega znanja smo prinesli s seboj v našo belo Ljubljano in okolico. Šalo na stran. Bilo je zelo lepo, zdaj pa bomo v društvu čas posvetili tudi bolj resnim temam. Vabljeni naslednje leto z nami.

Petra Kapš

DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV SLOVENSKE ISTRE KOPER - 70 LET NEPREKINJENEGA DELOVANJA

Naše društvo je bilo uradno ustanovljeno 31. marca 1995. Leta 1999 se je preimenovalo v Društvo vojnih invalidov Slovenske Istre Koper. Pred tem je na tem območju delovala Zveza vojaških vojnih invalidov Koper, ki je nastala z združitvijo Zveze vojnih invalidov za Svobodno tržaško ozemlje, ki je bila ustanovljena 20. septembra 1950, v Portorožu in Zveze vojaških invalidov Slovensko Gračišče, ki je bila ustanovljena za območje Slovenske Istre, ki ni bilo v sestavi cone B STO.

Zveza se leta 1962 ni združila z borčevskimi organizacijami, ampak se je ob veliki podpori lokalne skupnosti in lokalnega gospodarstva odločila, da bo še naprej delovala samostojno.

Imela je svojo vizijo in svoj program: takojšen popis in registracija vseh vojnih invalidov, ki so svoje zdravje žrtvovali za domovino, nato pa pomoč vsem, ki so pomoč nujno potrebovali. Vojnih inva-

lidov, borcev je bilo veliko, prav tako tudi otrok, ki so starše izgubili v vojni, vdov in staršev, ki so v vojni vihri izgubili može, sinove ali hčere.

Naša organizacija je bila že na samem začetku delovanja deležna velikega odobravanja, tako pri obalnih občinah kot v hitro rastočem gospodarstvu. Vojnim invalidom so poleg države želeli pomagati vsi, tako finančno kot v obliki materialnih sredstev, saj je bilo takrat veliko pomanjkanje vseh dobrin. Skoraj vsaka organizacija je namenila svoj prispevek, da je lahko pomagala vojnim invalidom. Da bi čim hitreje prišli do večjih finančnih sredstev za pomoč vojnim invalidom, so že leta 1952 organizirali Invalidski teden s tombolo. Na trgih je bila glasba in plesalo se je. Ljudje so se veselili. Invalidski teden je postal tradicionalen in s tem velik praznik v Kopru, saj se ga je udeležilo na tisoče obiskovalcev iz cele Slovenije in zamejstva. S tombolo so zbrali veliko finančnih sredstev, da so

lahko takoj pomagali tistim, ki so to pomoč nujno potrebovali. Pomagali so pri hrani, oblačilih, gradbenem materialu, ki je bil potreben za obnovo porušenih in požganih domačij ...

Organizacija je postavila dobre temelje, na katerih gradimo skozi desetletja

Z izvajanjem posebnih socialnih programov še vedno skrbimo za vojne invalide. Pomagamo jim pri sofinanciranju zdravljenja in dobrin, tistim, ki so socialno šibki. Skrbimo za njihovo psihofizično kondicijo, kompenzacijo invalidnosti in ohranjanje socialnih stikov, jih osveščamo in obveščamo o novostih na področju zakonodaje. Žal se

starejši vojni invalidi počasi poslavljajo. V večini so vojaški mirnodobni invalidi, ki so svoje zdravje izgubili med obveznim služenjem vojaškega roka v nekdanji JLA. In prav ta skupina vojnih invalidov je prizadeta, saj je marsikdo, zaradi poškodb ali bolezni, ki jih je dobil med služenjem obveznega vojaškega roka, opravljal slabše plačano delo kot bi ga sicer, ali pa ni bil več sposoben za delo. Vse to pa se kasneje občutno pozna pri pokojnih ali invalidninah, ki so preizkušnje za dostojno življenje.

Janja Žagar

ŽIVEL 8. MAREC!

V ljubljanskem društvu vojnih invalidov smo tradicionalno, kot vsako leto, tudi letos pripravili praznovanje mednarodnega dneva žena. Tradicija, ki jo zvesto gojimo, je tudi letos k druženju pritegnila nekaj manj kot sto članic in tudi članov, ki pa so bili tokrat v drugem planu.

Tradicija je zaznamovana s simbolom rdečega nageljna, ki ga v dar prejme vsaka članica in nas kot simbol boja za enakovrednost žensk spremlja skozi zgodovino praznovanja, pri kateri bomo vztrajali tudi v prihodnje. Nekateri stvari so pač takšnega značaja, da se jih je vredno spominjati, jih zaznamovati in nanje opominjati. Opominjati na pomen enakovrednosti, na pogumne posameznice iz zgodovine, zaradi katerih imamo danes ženske enakovrednost in samostojnost in pri tem ne pozabiti, da nič ni samoumevno in večno.

Tokratna prireditev, ki je potekala v prostorih DVI Ljubljana, se je odvila pod programsko taktirko Televizije Medvode. V kulturnem programu, ki ga je povezoval Matej Ulčar, sta nastopila pevka Maša Tiselj in harmonikar Nejc Jemc. Anton Orožim, predsednik društva, je v pozdravnem nagovoru vsem članicam zaželel lepo praznovanje.

Osrednji slavnostni govornik je bil Primož Siter, poslanec Levice v Državnem zboru Republike Slovenije. Poudaril je, da je bilo prvo praznovanje

dneva žena na Slovenskem v Trbovljah, od koder prihaja tudi sam, in ki je jedro revolucije, borbe za enakopravnost in delavske pravice. Tam so se skozi zgodovino zgodili številni delavski in revolucionarni protesti. Siter je poudaril, da »*boj revolucionarnih žena pred stoletjem ni drugačen od boja vseh marginaliziranih skupin danes. Boj Mladih za podnebno pravičnost danes je enak boju delavskih žensk takrat. Boj aktivnih proti prekarizaciji trga dela je enak boju delavskih žensk takrat. Boj starejših za dostop do nege v domovih je enak boju delavskih žensk takrat. Boj vseh nas proti neumnostim, kot so obvezno služenje vojaškega roka, privatizacija zdravstva, zmaga kapitalskih struj v zavarovalnicah, da ne moremo odpisati dopolnilnega zavarovanja, boj proti rezilni žici na meji, ki lačnim in tistim, ki bežijo pred vojno, preprečuje vstop, pa dolgoletno podajanje žoge med starimi političnimi veljaki in novimi, ki igrajo isto staro igro... Boj proti naštetemu je enak boju delavskih žensk takrat,*« je dejal.

Kljub temu, da smo v sto in nekaj letih napravili pomembne korake k razvoju, napredku in enakopravnosti vseh, pa se zdi, da se v zadnjem času z razraščanjem neonacističnih skupin, raznih para-vojaških milic, vsesplošnemu stanju strahu, sovraštva pred drugačnimi in posledičnega omejevanja pravic, vračamo v trideseta leta prejšnjega stoletja. Takrat so bili glavni sovražnik Židi, Slovani, Romi

... danes se poskuša sovraštvo usmerjati proti nekim drugim skupinam ljudi, način pa ostaja enak. Ustrahovanje, preobračanje krivde in odgovornosti. Vemo, kam nas je to takrat pripeljalo in naša odgovornost je, da ne dopustimo, da se zgodovina ponovi.

Zato je pomen 8. marca mnogi širši in kompleksnejši, saj predstavlja boj za pridobitev in ohranitev

vseh civilizacijskih pravic – za vse in vsakogar. In nič ni samoumevno in večno, zato je še toliko bolj pomembno, da vsi poskrbimo, da nam pravic in svoboščin nihče in za nobeno ceno ne bo odvzel. In zato - živel 8. marec!

Helena Žagar

PREDAVANJE O BOLEZNIH SRCA IN OŽILJA

V okviru posveta o posebnih socialnih programih Zveze društev vojnih invalidov Slovenije je Boris Cibic, dr. med. predaval o boleznih srca in ožilja. Predavanje je naslovil: *Malo za šalo in malo za res: Preventiva bolezni srca in ožilja.*

Boris Cibic je sodeloval pri ustanovitvi Društva za zdravje srca in ožilja, dolga leta je bil predsednik, danes pa je njegov podpredsednik in je še vedno, kljub visoki starosti, aktiven.

Na predavanju je dejal, da je dočakal visoko starost (ima 98 let), ker v življenju ni nikoli kadil in je alkohol užival le zelo zmerno, ob posebnih priložnostih. Veliko se je gibal, bil športno aktiven in se je držal zmerne in raznolike prehrane. Nekaj uspeha pripisuje tudi temu, da se je kot zdravnik izogibal nezdravemu življenju in vsesplošno skrbel za zdravje.

Na predavanju je poudaril, da so srčne bolezni najbolj razširjene bolezni in da zaradi njih v Sloveniji umre skoraj 40 odstotkov umrlih, mnogi še pred 70 letom starosti.

Vsak otrok, rojen v novem tisočletju ima pravico živeti vsaj do starosti 65 let, ne da bi imel katero od srčno-žilnih bolezni, ki jih je mogoče preprečiti, piše v Deklaraciji Sv. Valentina, ki jo je na konferenci »Zmagovita srca« (Winning Hearts Conference), 14. februarja 2000, sprejelo Evropsko kardiološko društvo. Svetovna zdravstvena organizacija je v boju proti boleznim srca in ožilja leta 2000 določila, da vsako leto, zadnjo nedeljo v mesecu septembru, praznujemo svetovni dan srca, v želji, da bi na ta dan izvedli čim več športnih in kulturnih prireditev, ki

Iz intervju z zdaj že pokojnim novinarjem Miranom Sattlerjem (Ljubljanski dnevnik, 13. julij 1986).

Pri daljšem intervjuju se je dotaknil tudi mojih prehranskih navad in me vprašal, če sem bil kdaj v svojem življenju lačen. Na vprašanje nisem bil pripravljen.

V mladosti se mi je kar večkrat zgodilo, da sem bil po kosilu še lačen. Prav tako sem bil po kosilih večkrat lačen v zaporu. Da ne govorim o hrani v nemškem ujetništvu. Mnogokrat sem še lačen tudi po obilnem kosilu ali po obilni večerji. Ko sem se hranil v Ljudski kuhinji, sem bil po kosilu ali večerji kar večkrat še lačen.

Nakar me je novinar prekinil. »Kaj pa zdaj, ko imate urejeno gospodinjstvo?«

Oh! Zdaj pa večkrat vstanem od kosila ali večerje še lačen, da se ne zredim!

...še in še GIBANJA

- Zaradi nesrečnih padcev pri smučanju in kolesarjenju, sem pred nekaj leti opustil obe aktivnosti, vendar skrbim za gibanje drugače: do stanovanja - 5 nadstropij iz kleti - tečem gor po dve stopnici.
- Na Svetovnem dnevu srca, ko mi čevlji pri vzponu na Šmarno goro razpade sredi poti, si čevlji zasilno zvežem in nadaljujem pot do vrha.

bi opozorile na dejavnike, ki škodujejo zdravju ljudi. Temu klicu se je odzvalo tudi Društvo za zdravje srca in ožilja Slovenije.

Glavni vzroki za nastanek srčno-žilne bolezni so ateroskleroza, visok krvni tlak in sladkorna bolezen. V predavanju je Boris Cibic analiziral vzroke nastanka srčno-žilnih bolezni ter s hudomušnim izreki popestril predavanje.

In še nekaj hudomušnih, a poučnih utrinkov s predavanja:

- Srce ne ve, koliko je ura.
- Vaše srce bo v življenju utripnilo približno tri milijarde krat.
- Kajenje vzame pet let življenja, debelost pa skoraj devet.
- Naj se vam nikdar in nikamor ne mudi.
- Ne misli na bolezen, pač pa na vse tisto, kar prispeva k ohranitvi tvojega zdravja.
- Nasvet za dolgo življenje: bodi vitek, dejaven, nekadilec.
- *Mature fias senex, si diu velis senex esse.* (Hitro se postaraj, če hočeš biti dolgo star). *Cicero*

- *Senectus ipsa mubus est.* (Že sama starost je bolezen) *Terencij*

Boris Cibic, rojen 2. septembra 1921 na Proseku pri Trstu, se je šolal na Proseku, gimnazijo pa je končal v Trstu leta 1940. Nato se je vpisal na medicinsko fakulteto v Padovi. Zaradi vojne je prekinil študij, ki ga niti še ni dobro začel. Leta 1940 - 1941 je bil zaprt v Trstu in drugje, od leta 1943 do leta 1945 pa je bil v taboriščih v Nemčiji. Študij medicine je nato končal leta 1950 v Ljubljani. Zaposlen je bil na na Inštitutu za patološko fiziologijo Medicinske fakultete v Ljubljani, nato pa v bolnišnici Petra Držaja v Ljubljani. Leta 1969 je dobil naziv primarij, bil pa je tudi direktor bolnišnice. Glavno področje njegovega dela je bila kardiologija in zvišan krvni tlak. O teh dveh področjih je napisal poljudno publikacijo Znižajmo visok krvni tlak (Ljubljana 1979, 1988). Sodeloval je na mnogih strokovnih kongresih in je znan pisec mnogih poljudnih kakor tudi strokovnih člankov doma in na tujem.

Vladimir Pegan

PRVENSTVO V STRELJANJU Z ZRAČNO PUŠKO V ANKARANU

Na podlagi razpisa za izvedbo športnih tekmovanj, ki ga vsako leto razpiše Zveza društev vojnih invalidov Slovenije, smo se v Društvu vojnih invalidov Slovenske Istre Koper prijavili za izvedbo prvenstva v streljanju z zračno puško in bili izbrani za izvajalca.

Takoj smo se lotili priprav. Smo dobra ekipa in vsak je nekaj postoril. Bojan Černjak, predsednik komisije za PSP na zvezi in predsednik DVI za Koroško, nam je pri tem pomagal.

Prvenstvo smo izvedli zadnjo soboto v februarju. Že ob prihodu so bili udeleženci dobre volje, saj jih je pričakalo toplo sonce in velika okrogla miza, polna domačega peciva, ki so ga spekle žene naših vojnih invalidov in članice društva. Nekateri udeleženci dogodka so se zadrževali v lepi avli hotela Adria Ankaran, kjer smo organizirali družabni del tekmovanja, nekateri pa so se zunaj prepustili sončnim žarkom in se malo pogreli. Strelce je na strelišče po razpo-

redu s kombijem vozil Zvone Tahirovič, predsednik DVI Zasavje, saj nam na ta način vedno pomaga. Strelišče je urejeno in ima 12 stez.

Tekmovanje je potekalo dobro. Vsi tekmovalci so spremljali rezultate na velikem zaslonu, saj smo bili povezani s streliščem. Po koncu tekmovanja pa smo imeli razglasitev rezultatov.

V razredu vojni invalidi smo podelili zlato, srebrno in bronasto medaljo: Bojan Pušnik, Bojan Černjak in Dušan Nahtigal so bili trije najboljši strelci. V razredu SH-2 smo zlato medaljo podelili Alojzu Severju, v razredu drugi člani pa so zlato, srebro in bron osvojili Milan Goubar, Darko Šajhar in Anton Kastelic. Medalje sva podelila generalni sekretar zveze Vladimir Pegan in Janja Žagar.

Po kosilu so nas v hotelu presenetili z lepo, veliko torto, saj so vedeli, da imamo prvenstvo v streljanju

in so s tem k slavnemu dogodku dodali tudi svoj prispevek.

Vsi navzoči so pohvalili organizacijo in izvedbo, saj je bilo športno srečanje zelo prijetno, mi pa smo vsem zaželeli srečno vrnitev domov.

Janja Žagar

DEŽELICA

Kako lepa si naša dežela,
domovina sonca in cvetočih polja,
domovina naša prelepa si ti,
naša mlada Slovenija.

Meglica pod mogočno goro,
naznanja nam jesen hladno,
čez našo majhno in mlado Slovenijo.

Slovenija naš mali je rod,
naj po svetu znan bo povsod,
zato naj pesem slovenska doni,
po vsej naši prelepi Sloveniji.

Ko naša pesem umrla bo, takrat tudi
Slovencev več ne bo.

Ivanka Peršič

21. SREČANJE VOJNIH INVALIDOV SLOVENIJE

ZDVIS pripravlja 21. srečanje vojnih invalidov, družinskih članov padlih v vojnah in umrlih vojnih invalidov ter njihovih svojcev.

Srečanje bo v soboto, 23. maja 2020,
v Športni dvorani Leona Štuklja, Novo mesto,
ob 11.00 uri.

Na letošnjem srečanju se bomo spomnili tudi pomembnih dogodkov iz naše zgodovine. Zaznamovali bomo 26. obletnico ustanovitve Zveze društev vojnih invalidov Slovenije, 75. obletnico ustanovitve Zveze vojaških vojnih invalidov Slovenije in 75-letnico konca druge svetovne vojne.

Prijave zbirajo matična društva vojnih invalidov. Zveza bo krila organizacijske stroške srečanja, stroške najema dvorane, kulturnega programa, morebitnih zdravstvenih storitev, varovanja prireditve in stroške kosila za udeležence.

Opomba: V primeru spremenjenih okoliščin v državi zaradi epidemije novega koronavirusa bo srečanje prestavljeno. Prijavljene bo o tem pravočasno obvestilo njihovo matično društvo.

ZDVIS

19. ŠPORTNE IGRE ZVEZE DRUŠTEV VOJNIH INVALIDOV SLOVENIJE

Zveza društev vojnih invalidov Slovenije organizira 19. športne igre vojnih invalidov Slovenije. Izvajalec iger je Društvo vojnih invalidov Zasavje.

Športne igre bodo v soboto,
25. aprila 2020,
v Delavskem domu Trbovlje, v Trbovljah.

Tekmovalci se bodo pomerili v pikadu, šahu, streljanju, kegljanju in balinanju. Tekmovanju bo sledil družabni del dogodka. Vse informacije članom posredujejo društva.

Opomba: V primeru spremenjenih okoliščin v državi zaradi epidemije novega koronavirusa bo tekmovanje prestavljeno. Prijavljene bo o tem pravočasno obvestilo njihovo matično društvo.

ZDVIS

NAGRADNA KRIŽANKA

AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	VEČJE, BOLJ OBSEŽNO DELO	ZDRAVI- LIŠKO MESTO NA MURSKEM POLJU	TV ZASLON	AMERIŠKI FILMSKI UPORNIK (JAMES)	OLIVER TWIST	YODNA ŽIVAL S KLEŠČAMI	OBALNO MESTO V LIGURIJI Z NAJBOLJ POPULAR- NIM GLAS- BENIM FESTIVA- LOM V ITALIJI	GESLO	OPERNI SPEV	PRIMOR- SKA BABICA	ROBERT ŽAN	SLABA ŠOLSKA OCENA	ARISTO- KRAT, LORD	INTERVAL V OBSEGU OSMIH DIA- TONIČNIH STOPENJ
TUNEL														
VESOLJSKI IZSTRELEK							ŽANDAR							
REKA MED NEMČIJO IN POLJSKO					PTICA PEVKA Z DEBELIM KLJUNOM SKRIL						NIZEK Ž. GLAS VISOKA KULTURNA RASTLINA			
BLAGO ZA KAVBOJKE						POMIVAL- NIK Z ODTOKOM NESTRO- KOVNJAK						OLEG ANTONOV		URAD, PISARNA
NEKDANJI AVSTRJSKI SMUČAR (HANS)				NEOBDEL. KOS DEBLA KNJIŽNI DETEKTIV (SHERLOCK)						DLAKE NAD OČESOM GREGOR STRNIŠA				
KIM CATRALL			JED, JEDAČA ŠAMAN						JAJČECE UŠI VULKAN NA SICILIJI					
PARK V LJUBLJANI						DELOVNO PODROČJE MINISTRA ALEŠ VALIČ							PREBI- VALEC ZASAVJA	ZAVARO- VALNA ZASTOP- NICA
POMOČ: KOMORI MILORD SALEM SKRL	ETANOL, ETILNI ALKOHOL	RENE LACOSTE AFRIŠKA OTOŠKA DRŽAVA			PROPAD, STEČAJ UVRSTITEV NA TEKMO- VANJU					DRŽA, POLOŽAJ TELESA IZKUPIČEK				
OKUSEN MORSKI RAK						POLIVINIL OSREDNJI PREDMET V CERKVI						ALENKA GOTAR OKUSNA MORSKA RIBA		
ZAČETEK, IZVOR						GLAVNO MESTO KOSTARIKE PESNICA MUSER								
IVAN MINATTI			GL. MESTO OREGONA LISTIČ ZA NAKUP BLAGA						HRVAŠKI PEVEC (GORAN) TRETJA POTENCA					
STIK DVEH PLOSKEV				GOSPO- DARSKA PANOGA NATAŠA KEJŽAR							ŽOGA IZVEN IGRIŠČA EDWARD NORTON			
NAJTEŽJI TRIATLON NA SVETU								GOŠČA, USEDLINA						
PEVKA IN FLAVTIST- KA KOVAČ								POPOLNO- MA MIRNO MORJE OB BREZ- VETRJU						

Rešitev križanke pošljite na: **ZDVIS, Uredništvo Naših Vezi, Hacquetova 4, 1000 Ljubljana.**

Med prispelimi pravilnimi rešitvami bomo izžrebali tri nagrajence.

Nagrajenci iz prejšnje številke:

- Vlasta Purkart, Nova Gorica**
- Brina Prosen, Knežak**
- Milena Zidar, Trbovlje**